

Cu artistul vietnamez

Duong
Ngoc
Duc

despre

- vechi forme teatrale
- valorificarea tradiției
- osmoza artistică

O convorbire de
Paul Tutungiu

In toamna anului trecut, la Wrocław, la Festivalul teatrului polonez contemporan, l-am cunoscut pe Duong Ngoc Duc, secretar general al Asociației artiștilor de teatru din Republica Socialistă Vietnam, Artist al Poporului, teatrolog reputat și prim regizor al Teatrului Mare din Hanoi; prin intermediul domniei-sale, am deschis pentru publicul românesc o fereastră spre cultura teatrală vietnameză de azi.

— Stimat **Duong Ngoc Duc**, pentru început, vă rog să schițați o imagine panoramică a teatrului vietnamez.

— Se știe că teatrul vietnamez este foarte vechi. În țara noastră există diverse forme de spectacol: **Hat Tung**, **Hat Cheo**, **Cailing**, teatrul dramatic, teatrul de păpuși, circ. Avem peste o sută de ansambluri profesionale. Asociația oamenilor de teatru din Vietnam numără deocamdată aproape opt sute de membri: oamenii de teatru sînt, desigur, mult mai numeroși. După eliberarea sudului, am reorganizat activitatea artistică. Între cele două părți ale țării există încă și în această privință o oarecare deosebire (de pildă, în sud sînt trupe teatrale care nu sînt instituții de stat). Atît formele de spectacol vechi — **Tung, Cheo** —, cît și teatrul dramatic modern cunosc o mare popularitate. **Tung** este spectacolul muzical tradițional, consacrat dramei istorice, tragediei; tonalitatea sa este gravă. **Cheo** este o modalitate de teatru comic popular, al cărei element principal este veselia; conține elemente de folclor, cîntec și dans.

Teatrul **Cheo** sau **Hat Cheo** este primit cu mult interes în lume; colective de **Cheo** au făcut turnee în Uniunea Sovietică, Bulgaria, Republica Federală Germania, Franța și Italia.

Foarte original este teatrul de păpuși **Roi Nuoc**. Spectatorii stau în jurul unui bazin; minuirea se desfășoară sub apă. Apa este neagră, iar artiștii lucrează cu păpuși din lemn alb.

— Păpușarii stau sub apă?

— Cu minile și picioarele în apă. O cortină de bambus se trage sub apă, și de acolo apar păpușile. Apa ascunde mecanismele ingenioase folosite în scenele-surpriză, cum ar fi steaguri țîșnind din apă perfect uscate. Spectacolul începe de obicei cu apariția bufonului; Teu, o păpușă de înălțimea unui copil de patru ani. Acompaniamentul muzical este asigurat de tambur (**trong cai**), violonul cu două corzi (**dan nhi**), flautul de bambus (**sao tre**), chitara cu 36 de corzi (**tam thap luc**). Opinia publicului este exprimată de un cor (**tieng de**), care se adresează actorilor.

— **Teatrul marionetelor de apă este un unicat, specific țării dumneavoastră ?**

— Se pare că nu mai există nicăieri în lume un astfel de teatru de marionete. Costumația este tipic vietnameză, iar temele sînt inspirate din istoria poporului nostru : bătălia de la Bach Dang, povestea surorilor Trung etc. În ciuda vitregiilor din perioada colonialismului, teatrul de marionete a supraviețuit. De altfel, și azi, știința de a manevra marionetele sub apă este considerată un secret, deși „secretul“ se învață la cursuri publice în 1978 a fost înființat un institut specializat, care dezvoltă această originală formă de cultură.

— **Nu ne-ați spus încă nimic despre teatrul de dramă modern.**

— Această modalitate de teatru trezește interes în special în rîndul tineretului, deoarece ritmul său este mai apropiat secolului. În teatrul **Tung** și **Cheo**, ritmul, tempo-ul muzicii sînt foarte lente.

Pe de altă parte, tineretul este încă insuficient pregătit să recepteze întreaga frumusețe a teatrului tradițional. Este una dintre sarcinile noastre actuale să realizăm acea înnoire artistică de natură să dea un nou suflu teatrului național.

— **Probabil că intervin și anumite deosebiri tematice...**

— Teatrul dramatic modern abordează teme contemporane, familiare tinerilor, teatrul național tradițional se inspiră din istorie și din legende.

— **Povestiți-ne o legendă...**

— Sînt foarte multe legende, emanînd din fondul comun euroasiatic. De pildă : într-o familie sînt două surori vitrege, una e fiica nevestei dintîi, cealaltă, a celei de-a doua. Cea mai mare este frumoasă, bună ca și mama ei, care a murit. Acum, locuiește împreună cu cea de-a doua mamă, rea ca orice mamă vitregă din basme. Vine o sărbătoare, și amîndouă fetele vor să meargă la petrecere. Cea mare nu are de nici unele, pe deasupra, mezina și maștera nu vor să-i îngăduie să participe la sărbătoare, unde vine și un prinț, ca în „Cenușăreasa“. Și așa mai departe... Asemenea subiecte există și în Indonezia, și în Europa.

— **Un subiect istoric... ?**

— Subiectele istorice sînt inspirate de perioada regilor-eroi, care își apărau neamul, glia...

— **Scritorii vietnamezi nutresc interes pentru dramaturgie ?**

— Vreo 150 de autori sînt membri ai Asociației dintre ei, cam treizeci scriu bine pentru teatru ; opt-zece sînt talente autentice.

Tineretul e atras de piesele noi, legate de viața de fiecare zi. Teatrele moderne pun în scenă, alături de textele autorilor vietnamezi contemporani, și piese din dramaturgia universală. Întrucît precu-

parea noastră principală este să prelucrăm zestrea artistică a teatrului național, sînt multe încercări de întreprins în teatrul vietnamez modern.

— **În teatrul tradițional, care este cel mai important reper vizual ?**

— Costumul.

— **Cum se configurează repertoriul actual ?**

— Shakespeare (**Romeo și Julieta**, **Othello**), Schiller, comedii de Molière, Caragiale (**O noapte furtunoasă** la Teatrul Mare Dramatic din Hanoi) și, desigur, piese sovietice semnate de Arbuzov, Rozov și alții.

— **Ce se montează în teatrele particulare din sud ?**

— De regulă melodrame, pentru că în sud sînt puține teatre dramatice. Spectatorul din sud iubește foarte mult **Cailingul**, o specie de spectacol care seamănă cu opereta, abordînd în special tema dragostei, cu mijloacele specifice teatrului muzical. Deocamdată, în sud, teatrul dramatic are audiență mai ales în rîndul intelectualilor ; spectatorul de rînd vine la **cailing**. În prezent, **cailingul** încearcă să abordeze și teme istorice, și teme contemporane.

— **V-aș ruga să ne spuneți cîte ceva și despre dumneavoastră.**

— M-am născut la Hanoi. Am fost ofițer și am luptat împotriva ocupantului francez. Acum douăzeci de ani, am absolvit Institutul de teatru din Leningrad ; am parcurs apoi toate treptele profesiei de regizor ; acum sînt prim-regizor al teatrului ; nu de mult am primit titlul de Artist al Poporului. Am pus în scenă numeroase texte clasice, precum și unele de Kafka și Brecht (**Oercul de cretă caucazian**).

Pregătesc un spectacol cu **Opinia publică** de Aurel Baranga ; am tradus-o din franțuzește și mi se pare o parțitură interesantă.

— **Cînd punei în scenă o piesă, obișnuieți să lucrați asupra textului, să faceți tăieturi, modificări ?**

— Desigur, pornesc de la text, dar spectacolul îl creez eu. În operele marilor autori, ale clasicii universali, intervin mai puțin ; dar consider că pentru spectacol regizorul trebuie să-și aibă textul lui.

— **În teatrul european, regizorul și-a asumat rolul de catalizator al energiilor creatoare. Cum s-ar defini locul său în teatrul vietnamez ?**

— Nu avem încă o școală națională de regie. Regizorii noștri se pregătesc în R. D. Germană, în U.R.S.S., în Bulgaria ; cîțiva dintre ei au făcut stagiatu-
ra în țara dumneavoastră. Unii dintre actorii vîrstnici se ocupă și de regie ; deși n-au absolvit un institut, unii lucrează foarte bine.

Nu avem nici prea mulți scenografi profesioniști, dar artiștii plastici colaborează cu teatrul.

În ce-i privește pe actori, ei sînt în majoritate tineri. Cu trei-patru ani în urmă, s-a înființat Institutul de teatru. Mai greu este de lucrat cu actorii vîrstnici; tinerii se lasă conduși, ajutați și modelați de regizor.

— **Le arătați actorilor, concret, cum să interpreteze rolul ?**

— Uneori trebuie să le arăt, dar nu ca actor (nici nu sînt un bun actor), ci ca regizor: Socotesc că trebuie să-i spun multe actorului, nu să-i arăt; actorilor bunii e nevoie doar să le expui ideea și să-i îndrepti într-o anumite direcție. Înțelegînd subtilitatea și nuanțele ideii, rămîne ca întreprinț s-o exprime plastic.

— **Ce mijloace, ce modalități ați folosit în spectacolul Ceroul de cretă caucazian ?**

— A fost un spectacol muzical, montat în mod tradițional. Deci, mai întii, împreună cu compozitorul, am notat scenele care urmau să fie puse pe muzică. Cînd compozitorul și-a încheiat partitura, am alcătuit distribuția și, cu colaborarea actorilor, am discutat și definitivat textul.

Sigur că este dificil să pui în scenă spectacole muzicale; aici, muzica este aceea care împlinește întregul, dă impresia de lucru „rotund”.

— **Ce ne puteți spune despre publicul vietnamez ?**

— Nivelul său cultural nu e omogen; majoritatea agreează comedia; este foarte căutată și melodrama. Crește și cota spectacolului de dramă psihologică, de dramă lirică și de tragedie. După război, oamenii tind să privească și altfel teatrul, gusturile și preocupările se diversifică.

— **Preocupările dumneavoastră creaționale actuale, în ce direcție se îndreaptă ?**

— Eu sînt regizor de teatru dramatic, dar mă preocupă ca teatrul dramatic modern să fructifice în mai mare măsură tradiția teatrului vietnamez, fondul permanent al culturii populare. Bineînțeles, concomitent, încercăm să fim în pas și cu teatrul modern al lumii; numai așa se poate instaura o firească relație de schimb cultural, de osmoză artistică. Arta teatrală din Vietnam poate asimila elemente de teatru european, și la rîndul său, poate să îmbogățească arta dramatică universală... Cît privește viitorul apropiat, am cîteva Piese pe masa de lucru.

Îmi exprim speranța că soli ai teatrului vietnamez vor fi oaspeți ai României; totodată, aș dori ca teatrul românesc să fie oaspetele spectatorilor din Vietnam. Comedia românească poate avea succes la noi.

În orașul Plevna, din R. P. Bulgaria, a avut loc premiera piesei Noaptea pe asfalt de Theodor Mănescu, în regia lui Constantin Codrescu. La premieră, care, potrivit primelor ecouri, s-a bucurat de mult succes, a fost prezent și autorul. ● Pe Calea Victoriei, la Librăria Academiei, o plăcută surpriză este rezervată iubitorilor cărții de teatru: a fost amenajat, cu gust și priecere, un colț al cărților de dramaturgie și tea-

tologie. Pînă la o librărie de specialitate, bun și colțul de la Librăria Academiei. ● La Teatrul Dramatic „Maria Filotti” din Brăila a avut loc, în regia lui Marius Popescu, premiera spectacolului Evantaiul de Carlo Goldoni. ● A doua premieră a secției române a Teatrului Național din Tîrgu Mureș: Puricele în ureche de G. Feydeau, în regia lui Dan Alecsandrescu și scenografia lui Traian Nițescu. ● Cine a avut șansă, a putut găsi în librării volumul „Teatru”

de D. R. Popescu, ediție îngrijită de Valentin Silvestru. Volumul a apărut la editura „Eminescu”, în colecția de teatru comentat. ● Găsim în librării o interesantă carte pentru oamenii de teatru, datorată criticului Jean Starobinski: „Textul și interpretul”. ● Regizorul Valeriu Moisescu și scenograful Mihai Mădescu lucrează pe scena Teatrului „Bulandra” la realizarea spectacolului cu piesa Secretul familiei Paseket de Arthur Wing Pinero.